

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. vasario 21 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Alės Bukavinienės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja), Algirdo Taminsko ir Egidijos Tamošiūnienės, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal **pareiškėjo J. J.** kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. gegužės 27 d. nutarties peržiūrėjimo J. įmonės „J.“ bankroto byloje pagal pareiškėjo J. J. pareiškimą dėl kreditorių komiteto 2021 m. sausio 27 d. nutarimų panaikinimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių bankrutuojančio juridinio asmens kreditorių komiteto kompetenciją, aiškinimo ir taikymo.
2. Pareiškėjas prašė pripažinti bankrutuojančios J. įmonės „J.“ kreditorių komiteto 2021 m. sausio 27 d. posėdžio nutarimus neteisėtais.
3. Pareiškėjas, be kita ko, nurodė, kad įstatymas nesuteikia teisės kreditorių komitetui leisti turtą parduoti kitu negu iš varžytynių būdu, nes Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo (toliau – JANI) 44 straipsnio 1 dalies 8 punkte nustatyta, kad leisti turtą parduoti kitu negu iš varžytynių būdu turi teisę tik kreditorių susirinkimas; jis neturi teisės įstatymu jam priskirtų pareigų perleisti kitam subjektui – kreditorių komitetui.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Vilniaus apygardos teismas 2021 m. balandžio 16 d. nutartimi pareiškėjo skundą atmetė.
5. Teismas nustatė šias faktines aplinkybes:
 - 5.1. Vilniaus apygardos teismo 2019 m. kovo 29 d. nutartimi J. įmonei „J.“ iškelta bankroto byla;
 - 5.2. 2019 m. lapkričio 11 d. kreditorių susirinkimas 10-uju darbotvarkės klausimu nutarė kreditorių komitetui perduoti visas kreditorių susirinkimo teises, išskyrus kreditorių susirinkimo pirmininko ir komiteto narių rinkimus;
 - 5.3. 2021 m. sausio 27 d. įvyko bankrutavusios J. įmonės „J.“ kreditorių komiteto posėdis, jame 5 kreditorių komiteto nariai vienbalsiai priėmė sprendimą įmonei priklausančią turtą pardavinėti visą kartu be varžytynių laisvu pardavimu ir nustatė turto pardavimo kainą.
6. Teismas nusprendė, kad kreditorių susirinkimas kreditorių komitetui yra perdavęs kreditorių susirinkimo kompetencijai priskirtas teises ir įgaliojimus, įskaitant ir JANI 44 straipsnio 8 punkte nurodytą teisę spręsti dėl turto pardavimo kitu negu iš varžytynių būdu. Teismo vertinimu, pareiškėjas, itin siaurai ir iš esmės lingvistiškai aiškindamas JANI vartojamas sąvokas, neįvertino, kad kreditorių komiteto sudarymas, skirtingai nei kreditorių susirinkimo sušaukimas, bankroto procese nėra privalomas; bendrovės kreditoriai turi diskreciją apsispręsti dėl kreditorių komiteto sudarymo tikslingumo, spręsti dėl kreditorių komitetui perduodamų įgaliojimų apimties ir kitų klausimų.
7. Nagrinėjamu atveju nustatęs, kad kreditorių susirinkimas kreditorių komitetui perdavė iš esmės beveik visus kreditorių susirinkimo kompetencijai priskirtinus spręsti klausimus, teismas vertino, kad kreditorių komiteto kompetencija ir įgaliojimai atitinka kreditorių susirinkimui priskirtinas teises. Byloje nesant ginčo dėl kreditorių komiteto sudarymo teisėtumo, teismas laikė, kad kreditorių komitetas turėjo teisę spręsti klausimus, kurie priskirtini kreditorių susirinkimui (JANI 44 straipsnio 1 punktą, 53 straipsnį). Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad kreditorių komiteto narys ar kiti kreditoriai bei suinteresuoti asmenys. Pareiškėjas nenurodė, kokios imperatyvios įstatymų nuostatos buvo pažeistos kreditorių komiteto priimtais nutarimais (nutarimu), kaip priimti kreditorių komiteto nutarimai pažeidė kitų kreditorių ar suinteresuotų asmenų interesus, įvertinant tai, kad nebuvo balsavusių „ prieš“ dėl nemokumo administratoriaus pasiūlytų sprendimų (nutarimų) projektų.
8. Lietuvos apeliacinis teismas 2021 m. gegužės 27 d. nutartimi pirmosios instancijos teismo nutartį paliko nepakeistą.
9. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad įstatymų leidėjas nenustatė, kokias funkcijas turi atlikti kreditorių komitetas, taip įtvirtindamas teisę kreditorių susirinkimui nustatyti kreditorių komiteto funkcijas (JANI 53 straipsnio 1 dalis). Iki 2020 m. sausio 1 d. galiojusioje Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo (toliau – ĮBĮ) 25 straipsnio 2 dalyje buvo įtvirtinta nuostata, kad pagrindinė kreditorių komiteto funkcija yra: (i) kontroliuoti, kaip vyksta bankroto procesas, (ii) kontroliuoti administratoriaus veiklą, (iii) ginti kreditorių interesus laikotarpiams tarp kreditorių susirinkimų, tačiau priimanč naują JANI šią nuostatą nebuvo perkelta. Apeliacinės instancijos teismas rėmėsi Lietuvos apeliacinio teismo praktika, kurioje nurodoma, kad jeigu kreditorių susirinkimas nusprendė kitaip, tai kreditorių komitetas iš esmės turi tokius pačius įgaliojimus, kaip ir kreditorių susirinkimas (Lietuvos apeliacinio teismo 2017 m. vasario 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-546-381/2017).
10. Sudarant kreditorių komitetą ir jam perduodant kreditorių susirinkimo kompetencijai priskirtas funkcijas (ar jų dalį), bankroto procesas

racionalizuojamas, tampa paprastesnis ir ekonomiškesnis, tai ypač aktualu tais atvejais, kai bendrovė turi daug kreditorių. Tačiau įstatymas kreditorių susirinkimo teisės spręsti dėl kreditorių komiteto sudarymo iš esmės neriboja, taip pat nesieja kreditorių komiteto sudarymo galimybės su bendrovės dydžiu ar jos kreditorių skaičiumi (Lietuvos apeliacinio teismo 2019 m. spalio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1233-781/2019). Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad nagrinėjamu atveju kreditorių susirinkimas gana aiškiai išreiškė valią dėl savo funkcijų perdavimo kreditorių komitetui, todėl pirmosios instancijos teismas padarė teisingą išvadą, kad kreditorių komiteto kompetencija ir įgaliojimai atitinka kreditorių susirinkimui priskirtas teises.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

11. Pareiškėjas kasaciniu skundu prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. gegužės 27 d. nutartį ir Vilniaus apygardos teismo 2021 m. balandžio 16 d. nutartį ir išspręsti klausimą iš esmės – pareiškėjo skundą tenkinti. Kasacinis skundas yra grindžiamas šiais argumentais:
 - 11.1. Apeliacinės instancijos teismo išvada, kad 2019 m. lapkričio 11 d. kreditorių susirinkimas teisėtai kreditorių komitetui perdavė visas kreditorių susirinkimo teises, išskyrus kreditorių susirinkimo pirmininko ir komiteto narių rinkimus, prieštarauja JANĮ 44 straipsnio ir 53 straipsnio 1 punkto nuostatomis, nes JANĮ nesuteikia teisės perleisti ar perduoti kreditorių susirinkimo teisių, o kreditorių komitetui tokių teisių gavimas ir tokių teisių vykdymas JANĮ nenustatytas. JANĮ 44 straipsnio ir 53 straipsnio 1 punkto nuostatų taikymas ir aiškinimas remiantis ĮBĮ įstatymo nuostatų aiškinimais nepagrįstas.
 - 11.2. Įsigaliojus JANĮ kreditorių susirinkimas negalėjo kreditorių komitetui perduoti kreditorių susirinkimo teisių, nes JANĮ 155 straipsnis to neįtvirtino. ĮBĮ 25 straipsnio 3 dalyje įtvirtintos kreditorių susirinkimo teisės perduoti kreditorių komitetui visas ar dalį kreditorių susirinkimo teisių negalima tapatinti su JANĮ 53 straipsnio 1 punkto nuostata, įtvirtinančia kreditorių susirinkimui galimybę nustatyti kreditorių komitetui jo funkcijas. Funkcijų nustatymo negalima tapatinti su kreditorių susirinkimo kompetencijai priskirtų teisių perdavimu, nes JANĮ nenustato, kad kreditorių susirinkimas gali kam nors perduoti tik jam JANĮ 44 straipsnyje nustatytas teises. Bankroto procese kiekvienas teisės subjektas turi veikti pagal jam suteiktus įgaliojimus ir nespęsti kitam subjektui priskirtų klausimų. Todėl kreditorių komitetas negali įgyvendinti kreditorių susirinkimo pareigų, o kreditorių susirinkimas negali perleisti spręsti klausimų, įstatymo priskirtų jo kompetencijai.
12. Atsiliepimu į kasacinį skundą atsakovė bankrutavusi J. įmonė „J.“ prašo jį atmesti ir skundžiamą Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. gegužės 27 d. nutartį palikti nepakeistą; priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepimas grindžiamas šiais argumentais:
 - 12.1. JANĮ neįtvirtinta kreditorių komiteto teisių sampratos, skirtingai nei kreditorių susirinkimo teisių, tačiau tai nereiškia, kad kreditorių komitetas jokių teisių neturi. JANĮ 53 straipsnio 1 punkte nurodyta, kad kreditorių susirinkimas gali sudaryti kreditorių komitetą ir nustatyti jo funkcijas – tai reiškia, kad kreditorių susirinkimas suteikia kreditorių komitetui funkcijas, t. y. pareigas, veiklos sritis ar paskirtis. JANĮ įmonės turto pardavimo klausimais kreditorių susirinkimo samprata turi tą pačią reikšmę kaip ir kreditorių komiteto tais atvejais, kai bankroto procese kreditorių susirinkimas yra įgyvendinęs JANĮ 44 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatytą teisę sudaryti kreditorių komitetą.
 - 12.2. Pareiškėjo pozicija, kad įsigaliojus JANĮ kreditorių susirinkimas nebegerai perduoti kreditorių komitetui turto realizavimo funkcijų (įgaliojimų ar kompetencijos), nepagrįsta, toks JANĮ normų aiškinimas reikštų, kad įstatymų leidėjas siekė apšunkinti, pabranginti ir užvilkti bankroto procesus. Tačiau priimdamas JANĮ įstatymų leidėjas siekė didinti nemokumo procesų efektyvumą, spartinti nemokumo procedūras, JANĮ projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad projektu siekiama sudaryti sąlygas veiksmingam juridinių asmenų, nemokumo (restruktūrizavimo ir bankroto) procesui, spartinti nemokumo procedūras. Nei JANĮ projekto aiškinamajame rašte, nei kituose lydinčiuose dokumentuose nėra nurodyta, kad įstatymų leidėjas siekė eliminuoti ar apriboti kreditorių komiteto instituto teises ar funkcijas bankroto procese. JANĮ nuostatų turinio vertinimas išimtinai lingvistiškai reikštų, kad priimant JANĮ tariamai siekta visiškai eliminuoti kreditorių komiteto institutą iš turto realizavimo proceso, nors praktikoje tai sudaro esminę kreditorių komiteto funkcijų ar kompetencijos dalį.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl kreditorių komiteto kompetencijos spręsti klausimą dėl juridinio asmens turto pardavimo ne iš varžytynių bankroto procese

13. Byloje keliamas klausimas, ar kreditorių komitetas turi kompetenciją bankroto procese priimti sprendimą juridinio asmens nekilnojamąjį turtą perduoti ne iš varžytynių.
14. Pareiškėjo teigimu, bankrutuojančios J. įmonės „J.“ kreditorių susirinkimas 2019 m. lapkričio 11 d. negalėjo kreditorių komitetui perduoti visų kreditorių susirinkimo teisių, išskyrus kreditorių susirinkimo pirmininko ir komiteto narių rinkimus, nes JANĮ nesuteikia teisės perleisti kreditorių susirinkimo teisių, o kreditorių komitetui tokių teisių gavimas ir jų vykdymas JANĮ nenustatytas. Todėl, pareiškėjo teigimu, kreditorių komitetas 2021 m. sausio 27 d. posėdžio metu neturėjo teisės priimti sprendimą įmonei priklausančią turtą pardavinėti visą kartu ne iš varžytynių.
15. Teisėjų kolegijos vertinimu, sprendžiant pareiškėjo keliamą klausimą dėl kreditorių komiteto kompetencijos priimti ginčijamą sprendimą, visų pirma tikslinga įvertinti kreditorių komiteto sudarymo tikslus, tvarką, funkcijas bei jo skirtumus nuo kreditorių susirinkimo.
16. Juridinių asmenų nemokumo procese kreditoriai turi individualias ir kolektyvines teises. Individualias teises (JANĮ 43 straipsnis) kreditoriai įgyvendina savarankiškai, jų įgyvendinimo nederindami su kitais kreditoriais. Kolektyvines teises (JANĮ 44 straipsnis) kreditoriai įgyvendina kartu su kitais kreditoriais, koordinuodami jų įgyvendinimą kreditorių susirinkime ir (ar) kreditorių komitete. Tai reiškia, kad tam tikros kreditorių teisės gali būti įgyvendinamos individualiai, tačiau kai kurių jų teisių įgyvendinimas, atsižvelgiant į jų pobūdį ir reikšmę nemokumo procese, turi būti derinamas su kitais kreditoriais.
17. Koordinuotas kolektyvinių kreditorių teisių įgyvendinimas sudaro galimybes priimti bendrus sprendimus juridinio asmens nemokumo procese, taip suderinant tarpusavyje kreditorių interesus, ir spręsti dėl esminių nemokumo proceso klausimų. Efektyvus kreditorių įtraukimas į sprendimų priėmimą nemokumo procese yra susijęs su veiksmingo nemokumo proceso tikslu (JANĮ 1 straipsnio 1 dalis) ir kreditorių lygiateisiškumo

principu (JANĮ 3 straipsnio 2 punktą).

18. Kreditorių susirinkimas yra kreditorių savivaldos organas. Kreditorių susirinkime turi teisę dalyvauti ir balsuoti kreditorių susirinkimo dieną esantys juridinio asmens kreditoriai, kurių reikalavimus patvirtino teismas (JANĮ 45 straipsnio 1 dalis). Taip pat kreditorių susirinkime turi teisę dalyvauti be balsavimo teisės: 1) restruktūrizuojamo juridinio asmens valdymo organų nariai; 2) nemokumo byloje dalyvaujantys asmenys (JANĮ 45 straipsnio 2 dalis). Taigi kreditorių susirinkimas yra pagrindinis kreditorių interesams atstovaujantis kreditorių savivaldos organas, nes jame sudaroma galimybė dalyvauti ir balsuoti visiems juridinio asmens kreditoriams, kurių reikalavimus patvirtino teismas. Būtent kreditorių susirinkime juridinio asmens kreditoriai turi teisę pasisakyti jų kompetencijai priskirtais klausimais ir spręsti dėl nemokumo proceso eigos.
19. Kreditorių komitetas, kaip ir kreditorių susirinkimas, yra kreditorių savivaldos organas. Tačiau, skirtingai nei kreditorių susirinkimas, kreditorių komitetas pagal JANĮ nėra privalomai sudaromas bankroto procese. Kreditorių komiteto sudarymas yra kreditorių susirinkimo pasirinkimas (JANĮ 44 straipsnio 1 punktą). Remiantis JANĮ 53 straipsnio 1 dalimi, kreditorių susirinkimas gali sudaryti kreditorių komitetą ir nustatyti jo funkcijas. Tai reiškia, kad kreditoriai ne tik nusprendžia dėl kreditorių komiteto sudarymo ir jo narių, bet ir turi nustatyti jo funkcijas, t. y. nurodyti, kokių klausimų sprendimas yra perduodamas kreditorių komitetui.
20. Taip pat skiriasi kreditorių komiteto ir susirinkimo sudarymo tvarka. Kreditorių komitetas, skirtingai nei kreditorių susirinkimas, yra sudaromas ne iš visų juridinio asmens kreditorių, bet įprastai gana nedidelio kreditorių skaičiaus (JANĮ 53 straipsnis). Atitinkamai skiriasi ir kreditorių komitete priimamų sprendimų tvarka, nes sprendimai yra priimami paprastesne tvarka nei kreditorių susirinkime (JANĮ 54 straipsnis). Tokia supaprastinta kreditorių komiteto sudarymo bei sprendimų priėmimo jame tvarka sudaro sąlygas operatyviau, ekonomiškiau kreditoriams įgyvendinti savo kolektyvines teises. Be to, įstatyme skirtingai reglamentuojama kreditorių susirinkimo ir kreditorių komiteto sprendimų priėmimo tvarka (JANĮ 55 straipsnio 2–3 dalys).
21. JANĮ nėra nustatytos kreditorių komiteto funkcijos (nėra nustatytas kreditorių komiteto teisių sąrašas), jo sudarymo tikslai bei kompetencija. Šie klausimai taip pat nėra aptarti JANĮ parengiamuosiuose darbuose (Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo projekto 2018 m. spalio 23 d. aiškinamasis raštas Nr. XIIIIP-2777-XIIIP-2789). Todėl, siekiant išspręsti šiuos kasaciniai skunde keliamus teisės aiškinimo klausimus, tikslinga įvertinti, kaip siūloma juos spręsti nemokumo teisės doktrinoje, užsienio valstybių nemokumo teisėje.
22. UNCITRAL Nemokumo teisės teisėkūros gairėse (angl. *Legislative Guide on Insolvency Law*, 2005) nurodoma, kad kreditorių komiteto sudarymas yra skirtas aktyviam kreditorių dalyvavimui nemokumo procese palengvinti. Taip pat šiame dokumente nurodoma, kad įprastai kreditorių komitetas atlieka funkcijas (angl. *functions*) kreditorių vardu ir jos yra tiesiogiai susijusios su bendrosiomis kreditoriams suteiktomis funkcijoms. Tačiau kreditorių komiteto teisės ir funkcijos, kurias jis turi atlikti, negali pažeisti visų kreditorių teisės toliau dalyvauti ar kitaip veikti nemokumo procese. Sprendimų priėmimo (angl. *decision-making*) procese kreditorių komitetas įprastai atlieka patariamąjį vaidmenį (angl. *an advisory role*), teikia rekomendacijas kreditoriams, kaip turėtų būti sprendžiami esminiai klausimai, tačiau įprastai neturi kompetencijos priimti esminių sprendimų kreditorių vardu (angl. *to make major decisions on behalf of creditors*).
23. Europos teisės instituto apžvalgoje nurodoma, kad kreditorių interesai gali būti geriausiai atstovaujami koordinuojant jų sprendimą dėl skolininko finansinių sunkumų suformuojant kreditorių komitetą. Tokio komiteto sudarymas yra skirtas aktyviam kreditorių dalyvavimui nemokumo procese palengvinti bei jo teisėtumui ir integralumui užtikrinti. Jis taip pat gali reikšmingai prisidėti prie nemokumo administratoriaus ar skolininko stebėsenos. Kreditorių komitetas turi teisę teikti patarimus nemokumo administratoriui, skolininkui, padėti rengti restruktūrizavimo planą, dalyvauti procese ir pasisakyti dėl klausimų, susijusių su skolininko veiklos vykdymu, reikalauti reikšmingos ir būtinos informacijos iš skolininko ar nemokumo administratoriaus bet kuriuo proceso metu. Apibendrinant pripažįstama, kad esminės kreditorių komiteto funkcijos yra priežiūros ir stebėsenos prigimtys (angl. *a supervisory and advisory nature*) (Europos teisės instituto apžvalga „Verslo gelbėjimas nemokumo teisėje“ (2017), p. 251).
24. Vokietijos nemokumo įstatyme (vok. *Insolvenzordnung*) reglamentuojama kreditorių komiteto sudarymo tvarka, komiteto atliekamos funkcijos. Remiantis Vokietijos nemokumo įstatymo 69 straipsniu, kreditorių komiteto nariai teikia paramą nemokumo administratoriui ir jį prižiūri pastarajam atliekant savo funkcijas. Jie turi teisę reikalauti informacijos apie sprendžiamą verslo klausimą, nagrinėti dokumentus, piniginius sandorius (vok. *Die Mitglieder des Gläubigerausschusses haben den Insolvenzverwalter bei seiner Geschäftsführung zu unterstützen und zu überwachen. Sie haben sich über den Gang der Geschäfte zu unterrichten sowie die Bücher und Geschäftspapiere einsehen und den Geldverkehr und -bestand prüfen zu lassen*). Taip pat šiame įstatyme nurodoma, kad tam tikrais atvejais kreditorių komiteto pritarimas yra reikalingas siekiant atlikti tam tikrus veiksmus. Pavyzdžiui, šio įstatymo 160 straipsnio 1 dalyje reglamentuojama, kad nemokumo administratorius privalo gauti kreditorių komiteto pritarimą, jei jis ketina sudaryti sandorį, turintį esminę reikšmę nemokumo procesui (vok. *Der Insolvenzverwalter hat die Zustimmung des Gläubigerausschusses einzuholen, wenn er Rechtshandlungen vornehmen will, die für das Insolvenzverfahren von besonderer Bedeutung sind*).
25. Lenkijos bankroto įstatymo (lenk. *Prawo upadłościowe*) 205 straipsnyje nustatyta, kad kreditorių komitetas padeda atstovui, kontroliuoja jo veiksmus, vertina turtą, teikia pritarimą atlikti veiksmus, kuriems atlikti reikalingas kreditorių komiteto pritarimas, ir pareiškia savo nuomonę kitais klausimais, jei to reikia. Atlikdamas savo funkcijas, kreditorių komitetas vadovaujasi bendraisiais kreditorių interesais (lenk. *Rada wierzycieli udziela pomocy syndykowi, kontroluje jego czynności, bada stan fundusów masy upadłości, udziela zezwolenia na czynności, które mogą być dokonane tylko za zezwoleniem rady wierzycieli, oraz wyraża opinię w winnych sprawach, jeżeli tego zażąda sędzia-komisarz lub syndyk. Prz wykonywaniu obowiązków rada wierzycieli kieruje się interesem ogółu wierzycieli*). Panašiai Čekijos nemokumo įstatymo (ček. *Insolvenční zřádek*) 58 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kreditorių komitetas saugo bendrusius kreditorių interesus ir kartu su nemokumo administratoriumi prisideda prie nemokumo proceso tikslų įgyvendinimo (ček. *V?itelsk? v?bor chr?n? spoledn? z?jem v? itel? a v soucinnosti s insolvencn?m spr?vcem p?isp?v? k napln?n? ?celu insolvencn?ho ??zen?*).
26. Teisės doktrinoje taip pat laikomas nuomonės, kad, sprendžiant dėl kreditorių komiteto kompetencijos, neturėtų būti palikta visiška autonomija kreditoriams spręsti, kokias funkcijas privalo atlikti ir kokios teisės yra suteikiamos kreditorių komitetui (Dzindzelaitė-Saltė, L. Kreditorių komitetas nemokumo procese. *Teisė*, 2021, 117).
27. Apibendrinant nurodytus teisės šaltinius, darytina išvada, kad kreditorių komitetas nemokumo procese iš esmės atlieka šio proceso priežiūros ir stebėsenos funkcijas. Šios funkcijos yra susijusios su nemokumo administratoriaus veiksmų vertinimu ir pagalba jam, nemokumo proceso eigos stebėsenai ir pagalba skolininkui restruktūrizavimo procese. Įprastai konkretus kreditorių komiteto funkcijų sąrašas yra aiškiai nustatytas įstatyme. Kreditorių komitetas, skirtingai nei kreditorių susirinkimas, neturi kompetencijos priimti pagrindinių su šio proceso eiga susijusių sprendimų, tačiau turi kompetenciją pritariti konkrečių veiksmų atlikimui. Taigi kreditorių komitetas, nors ir veikdamas visų kreditorių vardu, nepakeičia kreditorių susirinkimo. Kreditorių komitetas įprastai veikia tarp kreditorių susirinkimų, atlieka veiksmus, reikalingus nemokumo proceso teisėtumui bei kreditorių interesų apsaugai užtikrinti.
28. Lietuvos juridinių asmenų nemokumo teisėje iki JANĮ priėmimo teisinis reglamentavimas nustatė, kad kreditorių komitetas gali būti sudaromas įmonių bankroto ir restruktūrizavimo procese. ĮBĮ 25 straipsnio 2 dalyje buvo nustatyta, kad kreditorių komitetas kontroliuoja, kaip vyksta bankroto procesas, administratoriaus veiklą, gina kreditorių interesus laikotarpiais tarp kreditorių susirinkimų. ĮRĮ 27 straipsnio 2 dalyje buvo nustatyta, kad kreditorių komitetas atlieka kreditorių susirinkimo jam pavestas funkcijas, gina kreditorių interesus laikotarpiais tarp kreditorių susirinkimų.
29. Tačiau teismų praktikoje, formuotoje iki JANĮ įsigaliojimo, buvo nurodoma, kad kreditorių susirinkimas iš esmės gali perleisti visą jam

įstatyme priskirtą kompetenciją. Pavyzdžiui, kasacinio teismo praktikoje buvo nurodoma, kad, pagal ĮBĮ 23 straipsnio 6 dalies nuostatą, klausimus dėl ūkinės komercinės veiklos (jos tęstinumo, atnaujinimo, apribojimo, nutraukimo, samatos tvirtinimo ir pan.) sprendžia kreditorių susirinkimas, kuris nustato ir kreditorių komiteto teises (ĮBĮ 25 straipsnio 3 dalis). Jeigu kreditorių susirinkimas nenusprendė kitaip, tai kreditorių komitetas iš esmės turi tokias pačias teises ir pareigas, kaip ir kreditorių susirinkimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-56-421/2015](#)).

30. Taip pat įmonių restruktūrizavimo procese buvo nurodyta, kad, vykdant turto pardavinimą pagal restruktūrizavimo plane nustatytą tokio turto pardavimo tvarką, gali kilti poreikis aptarti (nustatyti) pirkimo–pardavimo sutarties sąlygas dėl parduoto turto kainos sumokėjimo termino, prievolės užtikrinimo priemonės ir pan., kurios nėra sudėtinė turto pardavimo tvarkos dalis ir šiai tvarkai neprieštarauja, jos nekeičia ir nepapildo, atitinkamai nekeičia restruktūrizavimo plano, taip pat turto pardavimo rezultatams apsvastyti ir pirkėjui patvirtinti kreditorių komitetui gali reikėti papildomų duomenų. Dėl to kreditorių komitetas turi teisę nustatyti tokias sutarties sąlygas, kurios užtikrina tinkamą ir sklandų turto pirkimo–pardavimo sutarties įvykdymą ir padeda pabaigti turto pardavimo procesą, bet nekeičia turto pardavimo tvarkos; esant poreikiui, pareikalauti papildomų duomenų pirkėjo finansiniam patikimumui įvertinti, tačiau tokių papildomų duomenų pateikimas neturi tapti pretekstu kaip nors riboti potencialius pirkėjus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. kovo 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-113-313/2019](#), 37 punktas).
31. Kita vertus, kasacinio teismo praktikoje taip pat buvo pripažinta, kad įmonių restruktūrizavimo procese kreditorių komitetas neturi kompetencijos pritarti restruktūrizavimo plano pakeitimams; tokia kompetenciją turi tik kreditorių susirinkimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. balandžio 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-165-915/2018](#), 36 punktas).
32. Teisėjų kolegija nusprendžia, kad atsižvelgiant į tai, jog priėmus JANĮ buvo panaikinti ĮBĮ bei ĮRĮ/JANĮ 153 straipsnis) anksčiau galiojusi teismų praktika šioje srityje turi būti peržiūrima ir vertinama, ar ji suderinama su nurodytomis nemokumo teisės vystymosi tendencijomis, JANĮ iškeltos veiksmingo nemokumo proceso tikslu, pamatinių nemokumo proceso principų įgyvendinimu.
33. JANĮ nustatytas teisinis reglamentavimas (JANĮ 44 straipsnio 1 punktas, 53 straipsnio 1 dalis) leidžia teigti, kad kreditorių susirinkimas visada turi teisę pasirinkti, ar kreditorių komitetas turi būti sudaromas, nustatyti jo konkrečias funkcijas ir jį atšaukti. Tačiau nors JANĮ 53 straipsnio 1 dalis suteikia teisę kreditorių susirinkimui nustatyti kreditorių komiteto funkcijas, tai nereiškia, kad kreditorių susirinkimas turi teisę perleisti visas kolektyvines kreditorių teises. Priešingu atveju būtų paneigiama kreditorių susirinkimo, kaip visiems juridinio asmens kreditoriams atstovaujancio kolektyvinių kreditorių teisių įgyvendinimo organo, esmė ir kompetencija bei daugumos kreditorių teisė aktyviai dalyvauti nemokumo procese (JANĮ 3 straipsnio 2 punktas). Be to, JANĮ nėra nuorodų, kad sudarytas kreditorių komitetas turėtų perimti visas kreditorių susirinkimo teises.
34. Kreditorių susirinkimas, sprenddamas dėl kreditorių komiteto kompetencijos, turėtų įvertinti, kokios kreditorių susirinkimo teisės pagal kreditorių komiteto esmę ir jo tikslus jam gali būti perduotos. Kreditorių komitetui gali būti nustatytos funkcijos, susijusios su nemokumo proceso priežiūra ir stebėseną, bet ne pagrindinių sprendimų, susijusių su šio proceso eiga, priėmimu.
35. Atsižvelgdama į šioje nutartyje aptartą kreditorių komiteto esmę, jo atliekamas funkcijas, santykį su kreditorių susirinkimu, teisėjų kolegija nusprendžia, kad bankrutavusios J. įmonės „J.“ kreditorių komitetas neturėjo teisės priimti sprendimų, kurie pagal savo esmę nemokumo (bankroto) procese yra priskiriami kreditorių susirinkimo kompetencijai.
36. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad 2019 m. lapkričio 11 d. bankrutavusios J. įmonės „J.“ kreditorių susirinkimas 10-uoju darbotvarkės klausimu nutarė kreditorių komitetui perduoti visas kreditorių susirinkimo teises, išskyrus kreditorių susirinkimo pirmininko ir komiteto narių rinkimus.
37. 2021 m. sausio 27 d. įvyko bankrutavusios J. įmonės „J.“ kreditorių komiteto posėdis, jame 5 kreditorių komiteto nariai vienbalsiai 2-uoju klausimu priėmė sprendimą įmonei priklausančią nekilnojamąjį turtą pardavinėti visą kartu be varžytynių laisvu pardavimu ir nustatė turto pardavimo kainą.
38. Pareiškėjas, skųsdamas 2021 m. sausio 27 d. bankrutavusios J. įmonės „J.“ kreditorių komiteto sprendimą įmonei priklausančią turtą pardavinėti visą kartu be varžytynių laisvu pardavimu, teigė, kad kreditorių komitetas išsprendė jo kompetencijai nepriskirtą klausimą, nes tokį sprendimą turėjo priimti tik kreditorių susirinkimas. Apeliacinės instancijos teismas, atmesdamas šiuos pareiškėjo argumentus, nurodė, kad kreditorių susirinkimas gana aiškiai išreiškė valią dėl savo funkcijų perdavimo kreditorių komitetui, todėl pirmosios instancijos teismas padarė teisingą išvadą, kad kreditorių komiteto kompetencijai ir įgaliojimams atitinka kreditorių susirinkimui priskirtinas teises. Teisėjų kolegija tokius apeliacinės instancijos teismo motyvus vertina kaip nepagrįstus.
39. Nagrinėjamu atveju bankrutavusios J. įmonės „J.“ kreditorių susirinkimas 2019 m. perdavė visas kreditorių susirinkimo teises, išskyrus kreditorių susirinkimo pirmininko ir komiteto narių rinkimus kreditorių komitetui, tačiau skundžiamas kreditorių komiteto sprendimas buvo priimtas 2021 m. sausio 27 d., t. y. jau galiojant JANĮ. Todėl kreditorių komitetas, prieš priimdamas ginčijamą sprendimą, turėjo įvertinti, ar jis turi kompetenciją tokį sprendimą priimti, remiantis jo priėmimo metu galiojančiomis JANĮ nuostatomis.
40. JANĮ 90 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad iš varžytynių turi būti parduodamas šis likviduojamo dėl bankroto juridinio asmens turtas: 1) nekilnojamasis turtas; 2) kitas turtas, kurio pradinė pardavimo kaina ne mažesnė už 10 MMA dydį. Šio straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad kreditorių susirinkimas nemokumo administratoriaus motyvuotu prašymu gali priimti sprendimą šio straipsnio 1 dalyje nurodytą turtą leisti parduoti kitu negu iš varžytynių būdu, jeigu tokio pardavimo atveju numatoma naudoti kreditoriams būtų didesnė, negu turtą parduodant iš varžytynių. Taigi JANĮ nustatyta, koks juridinio asmens turtas bankroto procese turi būti parduotas iš varžytynių, taip pat pasisakyta dėl teisės būtent kreditorių susirinkimui nuspręsti, kad nurodytas turtas gali būti parduodamas ir kitu būdu, ne iš varžytynių. Pažymėtina, kad ir kitose įstatymo nuostatose nurodoma, jog klausimus, susijusius su juridinio asmens turto disponavimu, naudojimu, sprendžia kreditorių susirinkimas, pavyzdžiui, JANĮ 86 straipsnyje, 87 straipsnio 3 dalyje, 90 straipsnio 3 dalyje, 91 straipsnio 3 dalyje, 92 straipsnio 1 dalyje ir kt.
41. Teisėjų kolegijos vertinimu, nagrinėjamu atveju bankrutavusios J. įmonės „J.“ kreditorių komitetas, priimdamas skundžiamą sprendimą, viršijo savo kompetenciją, nes klausimo dėl galimybės juridinio asmens nekilnojamąjį turtą parduoti ne iš varžytynių sprendimas yra priskirtas kreditorių susirinkimui. Taip pat toks klausimas yra tiesiogiai susijęs su juridinio asmens turto realizavimo tvarka, todėl dėl jo turėjo pasisakyti būtent kreditorių susirinkimas, kaip visiems juridinio asmens kreditorių interesams atstovaujantis kolektyvinių kreditorių teisių įgyvendinimo organas. Todėl darytina išvada, kad kreditorių komitetas išsprendė ne savo, bet kreditorių susirinkimo kompetencijai priskirtą klausimą.
42. Remiantis JANĮ 55 straipsnio 4 dalimi, teismas gali panaikinti kreditorių susirinkimo ar kreditorių komiteto sprendimą, jeigu jis priimtas pažeidžiant šio įstatymo nuostatas ir šis pažeidimas galėjo turėti įtakos sprendimo turiniui, taip pat jeigu kreditorių susirinkimo ar kreditorių komiteto sprendimas prieštarauja įstatymams arba pažeidžia prieš šį sprendimą balsavusių kreditorių arba kitų asmenų teises ir įstatymų saugomus interesus.
43. Nagrinėjamu atveju nustačius, kad kreditorių komitetas neturėjo kompetencijos priimti skundžiamo sprendimo, t. y. jis priimtas pažeidžiant įstatymo nuostatas (JANĮ 90 straipsnio 2 dalis), tai laikytina procedūriniu kreditorių komiteto sprendimo pažeidimu ir yra pagrindas tokį sprendimą panaikinti.

44. Remdamasi išdėstytais argumentais, teisėjų kolegija nusprendžia, kad bylą nagrinėję teismai neteisingai taikė JANĮ normas, reglamentuojančias kreditorių komiteto kompetenciją, priėmė neteisingus ir nepagrįstus sprendimus, todėl jie yra naikintini. Atitinkamai panaikinus skundžiamus teismų sprendimus, teisėjų kolegija panaikina pareiškėjo skundžiamą 2021 m. sausio 27 d. bankrutavusios J. įmonės „J.“ kreditorių komiteto sprendimą, priimtą 2-uoju klausimu.
45. Atitinkamai nusprendus panaikinti bankrutavusios J. įmonės „J.“ 2021 m. sausio 27 d. komiteto posėdyje priimtą sprendimą 2-uoju klausimu, klausimas dėl šiuo sprendimu išspręsto turto realizavimo tvarkos lieka neišspręstas, todėl jis bankrutavusios J. įmonės „J.“ bankroto procese galėtų būti sprendžiamas iš naujo. Tačiau, sprendžiant minėtą klausimą, kreditoriai turėtų įvertinti, ar, remiantis šioje nutartyje pateiktais išaiškinimais dėl kreditorių komiteto kompetencijos, ir ar neturėtų būti keičiama bankrutavusios J. įmonės „J.“ turto pardavimo tvarka ir kreditorių komiteto kompetencija.

Dėl laikinųjų apsaugos priemonių

46. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus atrankos kolegija 2021 m. rugpjūčio 31 d. nutartimi Nr. DOK-4737 pritaikė laikinasias apsaugos priemones – iki civilinės bylos Nr. e3K-3-90-XX/2021 išnagrinėjimo kasacine tvarkauždraudė bankrutavusios J. įmonės „J.“ nemokumo administratoriui UAB „TOPConsult“ realizuoti šiai įmonei priklausančią turtą: 313,36 kv. m bendro ploto pastatą – gyvenamąjį namą, unikalus Nr. 1099-2004-9018, ir kitus inžinerinius statinius – kiemo statinius, unikalus Nr. 1099-2004-9029, adresas: L. Giros g. 44, Vilnius, bei 0,0713 ha žemės sklypą, unikalus daikto Nr. 0101-0008-0044, adresas: L. Giros g. 44, Vilnius. Kasaciniam teismui nusprendus panaikinti 2021 m. sausio 27 d. bankrutavusios J. įmonės „J.“ kreditorių komiteto sprendimą, priimtą 2-uoju klausimu, yra pagrindas panaikinti ir taikytas laikinasias apsaugos priemones.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

47. [CPK 93 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. Remiantis [CPK 93 straipsnio](#) 5 dalimi, jeigu apeliacinės instancijos teismas ar kasacinis teismas, neperduodamas bylos iš naujo nagrinėti, pakeičia teismo sprendimą arba priima naują sprendimą, jis atitinkamai pakeičia bylinėjimosi išlaidų paskirstymą.
48. Kadangi kasacinis teismas panaikina pareiškėjo ginčijamas žemesnės instancijos teismų nutartis ir priima naują sprendimą, tai yra pagrindas pakeisti bylinėjimosi išlaidų paskirstymą ir priteisti pareiškėjui 38 Eur jo patirtų bylinėjimosi išlaidų, teikiant atskirąjį skundą šioje byloje, atlyginimą iš bankrutavusios J. įmonės „J.“ bankroto procesui administruoti skirtų lėšų. Dokumentų patvirtinančių kitas turėtas bylinėjimosi išlaidas, pareiškėjas nepateikė.
49. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 11 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, kasacinis teismas patyrė 4,29 Eur tokių išlaidų. Ši suma yra mažesnė nei minimali 5 Eur valstybei priteistina bylinėjimosi išlaidų suma (Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. lapkričio 7 d. įsakymas Nr. 1R-261/1K-355 „Dėl minimalios valstybei priteistinos bylinėjimosi išlaidų sumos nustatymo“, redakcija, galiojanti nuo 2020 m. sausio 23 d.), todėl procesinių dokumentų įteikimo išlaidų atlyginimas valstybės naudai nepriteistinas ([CPK 96 straipsnio](#) 6 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 4 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Vilniaus apygardos teismo 2021 m. balandžio 16 d. nutartį ir Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. gegužės 27 d. nutartį panaikinti ir priimti naują sprendimą – panaikinti 2021 m. sausio 27 d. bankrutavusios J. įmonės „J.“ kreditorių komiteto sprendimą, priimtą 2-uoju klausimu.

Priteisti pareiškėjui J. J. (*duomenys neskelbtini*) iš atsakovės bankrutavusios J. įmonės „J.“ (j. a. k. 120545468) bankroto procesui administruoti skirtų lėšų 38 (trisdešimt aštuonis) Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.

Panaikinti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus atrankos kolegijos 2021 m. rugpjūčio 31 d. nutartimi Nr. DOK-4737 taikytas laikinasias apsaugos priemones – iki civilinės bylos Nr. e3K-3-390-XX/2021 išnagrinėjimo kasacine tvarka uždrausti bankrutavusios J. įmonės „J.“ nemokumo administratoriui UAB „TOPConsult“ realizuoti šiai įmonei priklausančią turtą: 313,36 kv. m bendro ploto pastatą – gyvenamąjį namą, unikalus Nr. 1099-2004-9018, ir kitus inžinerinius statinius – kiemo statinius, unikalus Nr. 1099-2004-9029, adresas: L. Giros g. 44, Vilnius, bei 0,0713 ha žemės sklypą, unikalus daikto Nr. 0101-0008-0044, adresas: L. Giros g. 44, Vilnius.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Alė Bukavinienė

Algirdas Taminskas

Egidija Tamošiūnienė